

УДК 339.9

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-266-1-23-27

КОВАЛЬЧУК Н. О.,
МИХАЙЛЮК А. В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ В КОМПАНІЇ

У статті наведено огляд основних етапів фінансового планування компанії як компонента системи планування, а відповідно, частини управління підприємством. Описуються основні рівні планування – стратегічне, поточне і оперативне фінансове планування. Зроблений висновок про актуальність і необхідність використання системи фінансового планування компанії для її успішного функціонування.

Ключові слова: фінансове планування, перспективне (стратегічне) фінансове планування, поточне фінансове планування, оперативне фінансове планування, фінансовий план.

KOVALCHUK N.,
MYKHAILIUK A.

Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich

FINANCIAL PLANNING IN THE COMPANY

Since the organization is a planned and implemented purposeful, intellectual and material process of establishing relationships, dependencies, the construction of forms and procedures, then for a rational organization of business analysis it is necessary to consider its compliance with the enterprise management system. In accordance with the theory of organization it is proposed to consider the organization of analysis how: the phenomenon (objectively required management sphere, which is reflected in the process of business analysis), the process (the process of implementing analytical function, set of actions) and the object (a group of analysts whose activities are intentionally coordinated to achieve the general purpose). The purpose of the article is to justify the role of human capital in the innovative changes of the organization of business analysis. Changes in the organization of business analysis are inevitable. They represent controlled events that an organization (as a group of analysts whose activities are deliberately coordinated to achieve a common goal) can provide, or - uncontrolled events, as a consequence of ineffective management. It has been established that organizational changes have two components: content (what has changed) and process (how it has changed). The determining factor for the comprehensive positive changes in the organization of business analysis is the availability of specialists with innovative knowledge and skills. The main element of the process of innovation development is a creative person, and its human capital becomes the main resource of innovation activity on the basis of generating new knowledge. Improving the quality of human capital is a base for innovation development, achieving high competitiveness. Consequently, the basis for constant innovation changes in the organization of business analysis is the improvement of the quality of human capital through continuous training of analysts.

Key words: financial planning, perspective (strategic) financial planning, the current financial planning, efficient financial planning, financial plan.

Постановка проблеми. Фінансове планування – це одна зі складових функцій управління. Воно тісно взаємопов'язане з плануванням всієї господарської діяльності організації. В умовах ринкової економіки роль планування не тільки не знижується, але і зростає в дуже значних темпах. Без його використання в діяльності підприємства просто неможливо забезпечити стійкий фінансовий стан, сформувати достатній обсяг фінансових ресурсів при мінімальних витратах, спрогнозувати розвиток підприємства на майбутні періоди; взагалі, домогтися успіху на ринку.

Фінансове планування проводиться для всіх операційних процесів, які проводяться на підприємстві, пронизує і зв'язує в єдину ланку маркетинг, кадрове та виробниче планування. За допомогою фінансового планування конкретизуються намічені прогнози, визначаються взаємопов'язані завдання і послідовність в реалізації і досягненні обраної мети. Важливість і актуальність даної теми зумовили значний інтерес і увагу вчених до вивчення фінансового планування діяльності підприємства. При цьому необхідно відзначити різнобічність висвітлення питань фінансового планування в науковій літературі, і, як наслідок, відсутність єдиної термінологічної бази його пізнання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжні автори (Брейлі Р., Брігхем Ю., Росс З., Сициліано Дж., Ченг Ф. Лі, Етрілл П. та інші) приділяють багато уваги методичним питанням застосування фінансового планування на підприємстві, а вчені пострадянського простору (Бланк І. А., Бобильова А. З., Гаврилова О. М., Данилов А. Д., Ковальов В. В., Момот Т. В., Павлова Л.Н., Савчук І. П. та інші) концентрують увагу на загальнотеоретичних аспектах фінансового планування. Тому необхідно узагальнити, систематизувати існуючі дослідження термінологічної бази фінансового планування для отримання більш цілісного уявлення про сам процес, його сутність, призначення, і як наслідок, підвищення результативності його використання на підприємстві.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є розкриття сутності та призначення фінансового планування на підприємствах, визначення його проблем, напрямів здійснення.

Вклад основного матеріалу. Фінансове планування розглядають як невід'ємну частину загального планування діяльності підприємства. Фінансове планування як складник бізнес-планування є

одним із найбільш ефективних інструментів менеджменту. У ході фінансового планування спочатку розробляються фінансова політика та прогноз з окремих напрямків управління фінансами підприємства, необхідні для забезпечення виконання плану господарської діяльності.

Процес фінансового планування поділяється на кілька етапів. Перший етап являє собою аналіз фінансової ситуації, тобто аналіз фінансових показників за попередній період. Для цього необхідні основні фінансові документи підприємства: бухгалтерський баланс, звіти про рух грошових коштів та звіти про фінансові результати [1]. Ці документи мають дуже велике значення у фінансовому плануванні, тому що містять дані для аналізу і розрахунку фінансових показників підприємства і служать фундаментом для побудови прогнозних документів. Баланс компанії входить в список документів фінансового планування, а бухгалтерський баланс є вихідною базою першого етапу планування.

Другий етап складається з розроблення фінансової стратегії підприємства на базі основних прогнозних документів: рух готівки, звіт про прибутки і збитки, прогноз балансу, які відносяться до фінансових планів і входять в структуру бізнес-плану підприємства [2].

Третій етап – складання поточних фінансових планів.

Четвертий етап необхідний для уточнення і конкретизації показників прогнозних документів за допомогою складання поточних фінансових планів.

Фінансове планування завершується розробленням оперативних планів та практичним впровадженням фінансових планів і контролем процесу їх виконання.

Порушення послідовності операцій планування може призвести до відриву довгострокових фінансових планів від короткострокових.

Основні етапи фінансового планування та його вплив на господарську діяльність підприємства зображені на рис. 1.

Рис. 1. Процес фінансового планування та його вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства [3–5]

Основним інструментом фінансового планування є фінансовий план компанії. Він може мати різну форму подання, а також різне значення, залежно від характеру, об'єкта і проміжку планування.

Фінансовий план являє собою складну структуру і зміст. Для того, щоб грамотно скласти його, необхідні взаємодія і злагоджена робота різних підрозділів підприємства. Якщо компанія розробила тільки один фінансовий план, то ефективне фінансове планування неможливе.

Система фінансового планування використовується в усіх сферах діяльності компанії і являє собою складний процес, який вимагає серйозної і якісної підготовки.

У наш час керівники більшості компаній, особливо в малому бізнесі, не акцентують необхідної уваги на постановці фінансового планування. Якщо компанія буде планомірно рухатися і виконувати поставлені завдання на кожному етапі і з найменшим рівнем фінансового планування (стратегічне, поточному і оперативному), то це буде фундаментом для її процвітання. На даний момент фінансове планування є не просто можливим, а обов'язковим елементом управління.

Фінансове планування складається з трьох підсистем. Підсистеми фінансового планування зображені на рис. 2.

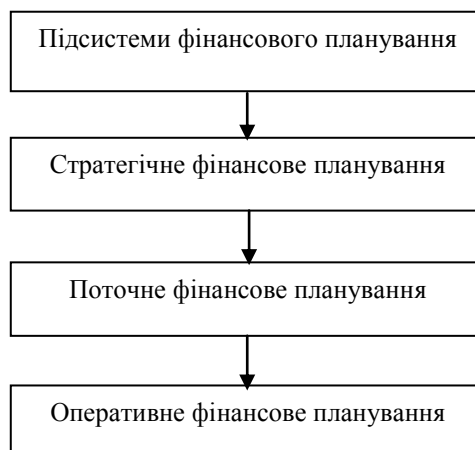

Рис. 2. Підсистеми фінансового планування на підприємстві

Кожній підсистемі відповідають певні форми фінансових планів і проміжки часу, на які діляться ці плани. Всі рівні фінансового планування тісно взаємопов'язані і здійснюються в певній послідовності.

За критерієм часу, планування буває довгостроковим, середньостроковим і короткостроковим (річні плани, кварталні, місячні і декадні).

Довгострокове планування – планування в тривалому проміжку часу: від трьох до десяти і більше років. Такими періодами розробляються стратегічні плани розвитку компанії. Довгострокове планування відповідає за залучення довгострокових джерел фінансування і представляється у вигляді інвестиційного проекту.

Стратегічне планування допомагає забезпечити підприємству платоспроможність та економічну стійкість. На етапі стратегічного планування виділяються головні показники розвитку компанії, основні цілі і способи, а також шляхи їх досягнення. Такі плани розробляються з перспективою на майбутнє, на кілька років і можуть конкретизуватися в процесі реалізації основних завдань.

У процесі стратегічного планування на підприємстві відбувається розробка трьох основних документів:

- прогнозний звіт про прибутки і збитки, який фіксує величину прибутку в наступному періоді;
- прогнозний баланс, який показує чітку картину фінансової рівноваги компанії;
- прогноз руху грошових коштів, завдяки якому відбувається рух грошових коштів в рамках основної, інвестиційної та фінансової діяльності компанії.

Фінансова стратегія – система довгострокових цілей компанії, яка формується виходячи з фінансової спрямованості і ефективних шляхів досягнення поставлених цілей. Фінансова стратегія є частиною загальної стратегії економічного розвитку підприємства.

Розробляючи фінансові плани на тривалий період, менеджер застосовує математичні, статистичні, а також інші методи прогнозування майбутніх ситуацій. Однак брати до уваги тільки висновки прогнозу не слід, так як довгострокові програми характеризуються низькою точністю. Крім того, прогнози не завжди пророкують нестандартний поворот подій. Також прогноз, який заснований на ймовірних подіях, вже не актуальний після першого маловірогідної події, в результаті чого підприємство змушене розробляти новий фінансовий план. Таким чином, на ранньому етапі розробки фінансового плану слід використовувати ситуаційний аналіз.

Після розробки напрямків розвитку компанії здійснюється поточне фінансове планування. Воно здійснюється на короткострокові і середньострокові періоди часу. У процесі короткострокового планування відбувається конкретизація і узагальнення кожного напрямку розподілу коштів з джерелами їх залучення і ефективністю. Цей етап особливо важливий для компанії: здійснюється аналіз і коригування окремих моментів фінансової діяльності. Далі на цьому ж етапі формуються конкретні види поточних планів, що дозволяють компанії провести оцінку фінансового стану на закінчення планового періоду часу, сформулювати структуру активів і капіталу в кінці планованого періоду, структуру доходів і витрат і забезпечити постійну платоспроможність.

Результатом формування поточних планів є такі документи, як план звіту про прибутки і збитки, балансовий план і план руху грошових коштів.

Завершальна частина системи фінансового планування – оперативне планування. Основним його завданням є розробка тактичних планів на короткостроковий період часу, спрямований на досягнення поставлених цілей компанії (наприклад, план закупівлі матеріалів). Розробка оперативних фінансових планів допомагає ефективно використовувати всі ресурси компанії (власні і позикові) за умови здійснення виробництва в задані терміни. У компанії готується кілька варіантів фінансового плану, який залежить від зміни тих чи інших параметрів.

Планування повинне охоплювати всі сфери діяльності підприємства, а також усі етапи, дії та операції як господарських процесів, так і процесів управління. Процес фінансового планування передбачає необхідність виконання умов, які забезпечують отримання бажаного результату. До таких умов слід віднести дотримання певних принципів, які визначають зміст та характер планової роботи підприємства (табл. 1). Вперше основні принципи планування сформулював французький учений, засновник класичної адміністративної школи управління А. Файоль.

Таблиця 1

Принципи фінансового планування [6–9]

Назва	Характеристика
Єдність фінансових планів	Передбачає єдиний підхід до розроблення фінансових планів незалежно від виду діяльності суб'єкта господарювання, застосовується однакова методологія розрахунку показників
Взаємозв'язок між окремими складниками фінансових планів	Повинен існувати взаємозв'язок між різними фінансовими планами суб'єкта господарювання для того, щоб була можливість доповнення одного плану іншими або проводилася деталізація відповідної інформації
Наукова обгрунтованість складання фінансових планів	Передбачає здійснення розрахунків фінансових показників (коефіцієнтів) на основі сучасних методик аналізу; застосування економіко-математичних методів та моделей, які б передбачали багатоваріантність розрахунків і вибір найбільш оптимального з них
Стабільність	Необхідно застосовувати незмінність показників фінансових планів підприємства протягом терміну, встановленого для виконання даного плану
Нормативне забезпечення	Показники (коефіцієнти), які зараховуються до фінансових планів підприємства, повинні мати нормативну основу, а також відповідати рівню, встановленому законодавством
Безперервність	Забезпечує постійне встановлення фінансових планів та порядок їх виконання (оперативний, поточний, перспективний)

Основними передумовами для розробки фінансового плану в компанії є:

- заплановані обсяги виробництва і реалізації продукції;
- фінансова політика по конкретним областям фінансової діяльності компанії;
- фінансова стратегія фінансової діяльності на майбутній період;
- діюча система ставок податкових виплат;
- середні ставки відсотків на фінансовому ринку;
- підсумки фінансового аналізу за попередній період.

Висновки із цього дослідження. З одного боку, фінансове планування є функцією управління, яке є основою для прийняття фінансово-економічних управлінських рішень. З іншого боку, воно виконує низку функцій, що відбиває призначення і види діяльності підприємства, здійснювані в процесі фінансового планування.

У ході фінансового планування будь-яке підприємство всебічно оцінює стан своїх фінансів, виявляє можливості збільшення фінансових ресурсів, напрями їх найбільш ефективного використання. Управлінські рішення в процесі планування приймаються на основі аналізу фінансової інформації, яка у зв'язку з цим повинна бути достатньо повною і достовірною. З вище перерахованого можна виділити основні функції фінансового планування:

- ініціювання ефективного використання матеріального та інтелектуального потенціалу підприємства;
- прогнозування;
- безпека;
- забезпечення вибору допустимих і найкращих альтернатив використання фінансових ресурсів;
- координація та інтеграція різних сфер діяльності підприємства як у процесі планування, так і в процесі реалізації затвердженого плану;
- упорядкування та формування єдиного порядку дії всіх працівників підприємства;
- контроль – результативне планування в сучасних умовах невіддільне від системи контролю діяльності, етапів виконання плану, зміни зовнішніх умов функціонування підприємства;
- документування – забезпечення документованого ходу виробничої, маркетингової та фінансової діяльності підприємства;
- навчання – розроблення зразків раціональних дій і змога вчитися на помилках.

Можна стверджувати, що на сьогодні фінансове планування є одним з альтернативних фінансових інструментів, яке використовується підприємствами для налагодження фінансової діяльності та підвищення

власної рентабельності та платоспроможності як одних із найбільш важливих показників міцного фінансового стану суб'єкта господарювання. Приділяючи більше уваги фінансовому плануванню, можна досягти зміцнення фінансової стабільності підприємства за умови виконання прогнозованих бюджетом обсягів операційної та інвестиційної діяльності на засадах фінансової стійкості, створення передумов для отримання чистого прибутку, достатнього для самокупності та самофінансування підприємства.

Література

1. Банки і біржі / Є. І. Бородіна, Ю. С. Голікова, Н. В. Колчина, З. М. Смирнова. – Фінанси підприємств, 2000. – 208 с.
2. Донцова Л. В. Комплексний аналіз бухгалтерської звітності / Л. В. Донцова, Н. А. Никифорова. – 2001. – 304 с.
3. Хасси Д. Стратегія і планування: Руководство менеджера / Хасси Д. – СПб : Питер, 2001. – 384 с.
4. Ли Ч. Ф. Финансы корпораций: теория, методы и практика / Ли Ч. Ф., Финнерти Дж. И. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 688 с.
5. Янковська В. А. Теоретичні основи планування та прогнозування на підприємстві / В. А. Янковська, А. М. Хижняк // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – № 2. – С. 166.
6. Алфорова І. Дослідження економічної сутності бюджетування та фінансового планування / Алфорова І., Колесникова М. – Схід, 2010.
7. Марцин В. С. Планування як основна складова процесу фінансової діяльності / В.С. Марцин // Фінанси України. – 2008. – № 4(149). – С. 45–49.
8. Филатов О. К. Планирование, финансы, управление на предприятии / О. К. Филатов, Л. А. Козловских, Т. Н. Цветкова. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 384 с.

References

1. Banky i birzhi / Ye. I. Borodina, Yu. S. Holikova, N. V. Kolchyna, Z. M. Smyrnova. – Finansy pidpriemstv, 2000. – 208 s.
2. Dontsova L. V. Kompleksnyi analiz bukhgalterskoi zvitnosti / L. V. Dontsova, N. A. Nykyforova. – 2001. – 304 s.
3. Hassi D. Strategija i planirovanie: Rukovodstvo menedzhera / Hassi D. – SPb : Piter, 2001. – 384 s.
4. Li Ch.F. Finansy korporacij: teorija, metody i praktika / Li Ch.F., Finnerti Dzh.I. – M. : INFRA-M, 2000. – 688 s.
5. Yankovska V.A. Teoretychni osnovy planuvannia ta prohnozuvannia na pidpriemstvi / V.A. Yankovska, A.M. Khyzhniak // Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. – 2015. – № 2. – S. 166.
6. Alforova I. Doslidzhennia ekonomichnoi sutnosti biudzhetuвання ta finansovoho planuvannia / Alforova I., Kolesnykova M. – Skhid, 2010.
7. Martsyn V.S. Planuvannia yak osnovna skladova protsesu finansovoi diialnosti / V.S. Martsyn // Finansy Ukrainy. – 2008. – № 4(149). – S. 45–49.
8. Filatov O.K. Planirovanie, finansy, upravlenie na predpriatii / O.K. Filatov, L.A. Kozlovskih, T.N. Cvetkova. – M. : Finansy i statistika, 2004. – 384 s.

Рецензія/Peer review : 03.01.2019

Надрукована/Printed : 06.02.2019
Рецензент: д. е. н., проф. Іляшенко А. Х.